

УДК 336.77:330.131.7

*В.Ю. Подчесова, Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України*

КРЕДИТНИЙ РИЗИК ЯК РІЗНОВИД БАНКІВСЬКОГО РИЗИКУ ТА ЙОГО ОСНОВНІ КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ

Розглянуто зв'язок у визначеннях категорії “ризик” та поняття “банківський ризик”. Наведено уточнення поняття “банківський ризик”. Розглянуто значимість кредитного ризику в системі банківських ризиків. Узагальнено сутнісні основи побудови системи класифікації кредитного ризику.

Ключові слова: ризик, кредитний ризик, класифікація ризиків, фактори ризику.

Вступ. Ризик є невід'ємною складовою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. Категорія “ризик” цілком є зрозумілою, однак це не виключає наявності різних змістових навантажень щодо її сутнісного визначення. Це привносить складність щодо одностайного відокремлення окремих понять ризику, бо ризик відноситься, певною мірою, до деякого різновиду діяльності та пов'язується, насамперед, або з невизначеністю, або імовірними процесами. Так, зокрема, динамічність розвитку банків багато в чому супроводжується цілою сукупністю так званих ринкових ризиків, де з погляду недостатньо розвинутих ринкових систем, у яких здійснюють свою діяльність відповідні інститути, слід визначити кредитний ризик. Підґрунтям цього можна вважати значимість кредитних операцій для сталого функціонування банків, а також зв'язок кредитного ризику із так званими корелятивними ризиками. Тому саме кредитний ризик і викликає підвищений інтерес до нього з боку науковців та дослідників. Таким чином, окреслений напрямок дослідження є досить актуальним як у теоретичному, так і прикладному аспектах.

Аналіз публікацій та визначення головної мети дослідження. Існує багато ґрунтовних досліджень стосовно різноманітних банківських ризиків [4, 5, 7, 10, 19]. Однак, незважаючи на це, й досі відкритими є питання щодо сутнісного розуміння ризиків у сфері банківської діяльності та, насамперед, кредитного ризику, визначення його основних класифікаційних ознак. Це ґрунтується на двох тезах:

- по-перше, виникнення кредитних ризиків взаємопов'язане не лише із фінансовим становищем клієнтів банків, а й із наявним станом та імовірною зміною у розвитку фінансових ринків;
- по-друге, належне врахування ризику потребує всебічного аналізу відповідного

інформаційного середовища, процесів його трансформації, які для ринків, що розвиваються, відбуваються, насамперед, в умовах невизначеності. Тобто в цілому варто враховувати об'єктивну невизначеність настання ризику для фінансових ринків, які розвиваються.

При цьому неоднозначність у трактуванні змістовного та сутнісного розуміння окремих визначень ризику пов'язана з поєднанням його з тим або іншим різновидом діяльності, впливовістю на таку діяльність окремої сукупності факторів.

Отже, виходячи з зазначеного вище, головною метою дослідження є змістовне узагальнення банківського ризику з погляду загальних положень щодо визначення ризику, розгляд кредитного ризику як основної складової банківського ризику та необхідність відокремлення у розумінні кредитного ризику його основних класифікаційних ознак.

Виклад основного матеріалу. Отже, узагальнення кредитного ризику неможливе без розгляду корінних основ цього поняття, де зазвичай повинен бути аналіз сутності банківського ризику та передусім самої категорії “ризик”. При цьому неоднозначність у визначенні змістовного та сутнісного розуміння категорії “ризик” призводить до необхідності розгляду її у ретроспективному плані, що дозволяє дослідити зміну поглядів щодо розуміння цієї категорії та її окремих понять.

Відповідно до зазначеного варто відмітити, що прихильники класичної теорії аналізу ризику – Дж. Міль та Н. У. Сенсор – визначали ризик у цілому з точки зору відшкодування можливих збитків, які пов'язані з підприємницькою діяльністю та ототожнювали його з математичними очікуваннями втрат, що можуть відбутися в результаті обраного рішення [9, 15]. Тобто чітко позначалася межа між ризиковими діями підприємців та розрахунком очікуваних збитків від таких дій.

Подальший розвиток наукової думки щодо визначення ризику, зокрема, погляди таких неокласиків як А. Маршалла та А. Пігу, доводить, що саме дії підприємців можуть бути причиною виникнення певного ризику [8, 12]. Це пов'язувалося з тим, що ризикові дії підприємців обумовлені відповідно до теорії граничної корисності, а відтак ризик може позитивно вплинути на результат підприємницької діяльності. Саме у таких двох напрямках і відбувався розвиток теоретичного узагальнення сутнісного розуміння категорії “ризик”.

При цьому не менш важливий вклад в осмислення сутності та змісту ризику вніс й Ф. Найт, на думку якого, ризик – це не просто матеріальні збитки та втрати, а наслідок невизначеності прибутку, що у свою чергу є ознакою неточності, недостовірності або неповноти інформації, яку отримує підприємець [10].

Слід звернути увагу на те, що провідні вчені розглядають ризик, насамперед, з позицій такої категорії, як “прибуток”. Тобто при розгляді прибутку відокремлюється та його складова частина, яка так або інакше ототожнюється з ризиком. Наприклад, Ф. Найт у своєму дослідженні зазначає, що вже А. Сміт визнавав, що в прибутку присутній деякий елемент, який не є відсотком на капітал [10, с. 34]. І хоча одноставно цей елемент не ототожнювався з ризиком, вплив ризику на формування такої складової прибутку підкреслювався. Надалі ж Ф. Найт звертає увагу на те, що Дж. Міль одноставно відокремлює як складовий елемент прибутку плату за ризик [10, с. 34–35]. Зокрема, положення, відносно якого прибуток можна обґрунтувати виключно з позицій ризику, доводить у своїх дослідженнях Ф. Б. Хоулі [10, с. 50–54]. Тож розвиваючи цей підхід, Ф. Найт дійшов висновку, що прибуток можна розглядати як виграш від ризикових ситуацій. В цілому означені міркування є досить ґрунтовними та доречними, але, на нашу думку, лише з погляду теорії утворення прибутку. Тобто в даному випадку ризик є тією умовою, суттєвим фактором впливу щодо отримання очікуваного прибутку, відхилення фактичних значень від запланованих. Відтак прибуток може бути або меншим від запланованого, або більшим. На нашу думку, розкривати одноставно змістовність та сутність ризику через зміни (насамперед позитивні) в

отриманому прибутку недоречно. Позитивні зміни прибутку можуть бути наслідком проведення вдалої рекламної компанії або, навпаки, відбутися під впливом інфляційних процесів. У даному випадку, на наш погляд, більш доцільним є визначення того, що прибуток та його зміни є відображенням (проявом) дії ризику у процесі діяльності деякого суб'єкта господарювання. Поясненням зазначеного може бути графічна інтерпретація зв'язку ризику та прибутку у процесі розширення підприємницької діяльності (рис. 1, запропоновано автором). При цьому зв'язок між ризиком та прибутком (правий графік рис. 1) зображується не в класичному вигляді, а з урахуванням ймовірності настання ризик-події до можливої зміни величини прибутку (див. дослідження О. В. Васюренка стосовно моделі залежності очікуваного прибутку і міри ймовірності здійснення події “ризик” [3, 4]).

Тобто цілком припустимим є зростання ризику та прибутку внаслідок розширення підприємницької діяльності, що відображено на лівому графіку рис. 1. У той же час з погляду загальної теорії прибутку внаслідок дії ризику прибуток може змінюватися (правий графік на рис. 1), що з погляду розширення підприємницької діяльності позначено відповідними точками на лінії ризику. Отже, в цілому відображене на лівому та правому графіку рис. 1 можна вважати взаємним. Разом з цим, якщо лінія ризику є вищою аніж лінія прибутку за лівим графіком рис. 1, то і відповідна величина прибутку на правому графіку у вимірі розширення підприємницької діяльності буде меншою. Одночасно з цим послідовні точки на лінії прибутку з погляду дії ризику (правий графік на рис. 1) можна вважати проявом ефективності такого супротиву господарюючого суб'єкта.

Тож більші значення прибутку відповідають більш ефективному супротиву дії ризику, аніж нижчі значення по лінії прибутку. У підсумку це розкриває так звану позитивну дію ризику, що змушує окремих авторів говорити про негативні та позитивні значення ризику в цілому. Однак, як було вказано, позитивно впливає на величину очікуваного прибутку ефективний супротив господарюючого суб'єкта дії впливу ризику (або зміна, переоцінка дії такого ризику на діяльність суб'єкта господарювання), а не ризик утворює ефект позитивного зростання прибутку.

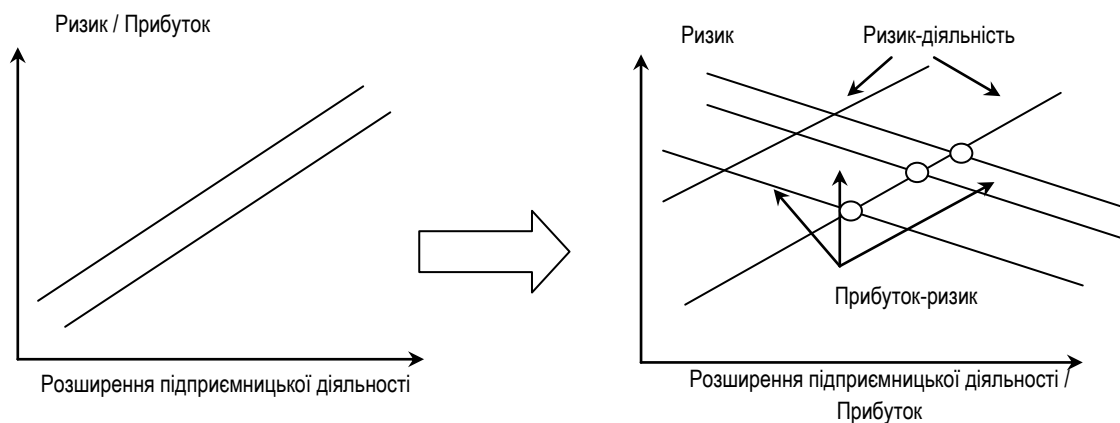

Рис. 1. Зв'язок ризику та прибутку у процесі розширення підприємницької діяльності

Відтак, на нашу думку, вважається недоречним визначення негативного і позитивного значення ризику в цілому, бо більш коректним є визначення позитивного або негативного супротиву дії ризику на значення кінцевого результату діяльності певного суб'єкта господарювання. Ризик же завжди спричиняє негативний вплив. До того ж в окремих випадках подання поділу значень ризику на негативні й позитивні є зовсім неприйнятним. Так, зокрема А. І. Граділь констатує, що податковий ризик банку можна визначити як фінансовий результат [6]. Але ж фінансовий результат може бути як позитивним (прибуток), так і негативним (збиток), та при цьому слід враховувати, що фінансовий результат формується під впливом податкового навантаження. Величина ж такого навантаження дійсно може бути змінною, але ніяк не виступати у вигляді фінансового результату, бо це частина результату.

Отже, ризик за своєю природою справляє негативний вплив на діяльність господарюючого суб'єкта, проте лише ефективний супротив такому ризику, або його початкова невірна оцінка може дати позитивний прояв у зміні очікуваного доходу. Разом з цим розкриття ризику через його впливовість на кінцевий результат, насамперед, є основою для виміру такого ризику, що і довели у своїх роботах Г. Марковіц та В. Шарп [19, 20]. Вони зазначали, що така позитивність є лише проявом бажань різних суб'єктів господарювання отримати більший прибуток у разі здійснення більш ризикових операцій [19, 20]. Враховуючи питання імовірності настання більш ризикових подій (тобто саме звідси вони і є більш ризиковими) можна зрозуміти, що у такому

випадку про отримання додаткового прибутку не може бути й мови.

При цьому найголовнішим проявом невизначеності можна вважати наявність конкурентної боротьби, яка й спонукає приймати ризикові рішення. Таке зауваження ґрунтується на тому, що ризик виникає лише під час дії, а економічна змістовність дії будь-якого суб'єкта господарювання розкривається внаслідок конкурентної боротьби, яка позначається формуванням конкурентних стратегій та концепцією конкурентного розвитку в цілому. Саме ці дії різних суб'єктів господарювання й обумовлюють виникнення окремих різновидів ризику, а сформовані стратегії та концепції є основою протидії впливу ризику на значення отриманого кінцевого результату.

Таким чином, на нашу думку, слід говорити про те, що ризик відображає невизначеність, пов'язану з проявом конкурентної боротьби, де одним із специфічних гравців у такій боротьбі може бути й зовнішнє середовище.

Виходячи з того, що сутність та змістовність ризику визначається з погляду діяльності певного суб'єкта господарювання, доцільним є узагальнення не самої категорії "ризик", а поняття "банківський ризик", що є одним із напрямків даного дослідження.

Л. А. Бондаренко у своєму дослідженні доводить, що існує шість підходів до визначення поняття "банківський ризик", а саме:

- як ймовірність відхилення від сподіваного результату;
- загроза втрат;
- ймовірність отримання як збитків, так і прибутку;
- невпевненість передбачення результату;

- ситуативна характеристика діяльності банку, що відображає невизначеність її результату;
- діяльність банку, пов'язана з подоланням невизначеності [2].

Як бачимо, перші чотири підходи є такими, що найбільш поширено застосовуються при розгляді категорії “ризик” та розповсюджуються лише на поняття “банківський ризик”. І це не випадково, бо категорія “ризик” є основою для розкриття різних понять ризику.

Інші два підходи дещо відрізняються від загальноприйнятих з погляду визначення категорії “ризик”.

Зокрема, п'ятий підхід визначає, що ризик – це ситуативна характеристика діяльності банку, підкреслюючи цим специфіку такої діяльності. Тобто цей підхід в цілому узгоджується з тим, що ризик виникає лише внаслідок діяльності певного суб'єкта господарювання.

Шостий підхід визначає, що ризик – це дія, однак, це не просто якась дія суб'єкта господарювання, це опосередкована дія на суб'єкт господарювання, проявом якої і є настання невизначеності.

Однак більшість визначень поняття “банківський ризик” є приблизно однаковими та підкреслюють, переважно, фінансові аспекти діяльності банку [7, 14, 16, 18]. Зокрема, у словнику термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України, “банківський ризик” визначається як можливість зазнати втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин [16]. Отже, переважна більшість дослідників визначають фінансову складову банківських ризиків та схиляються до того, що банківські ризики – це фінансові ризики, що призводять до збитків та втрат. Підтвердженням такого висновку є й те, що при розгляді окремих банківських ризиків дослідники знов-таки підкреслюють, насамперед, фінансову складову [1, 17]. І це не випадково, бо зазвичай фінансовий ризик узагальнює в собі такі різновиди ризиків, як валютний, кредитний, процентний та ризик ліквідності. Однак слід також відмітити, що до складу банківських ризиків входять різні ризики, зокрема:

- операційні, технологічний ризики та інші, які загалом визначають групу ризиків, пов'язаних з функціонуванням банку;
- зовнішні ризики, які обумовлені соціально-економічною та політичною обстановкою;
- системний, інфляційний, галузевий, регіональний ризики тощо.

Втім й інші банківські ризики переважно визначаються через понесення фінансових втрат банком. Поясненням такого узагальнення, на нашу думку, може бути тільки специфіка ведення банківської діяльності, яка знаходиться під впливом конкурентної боротьби як з боку інших кредитних установ (не лише банків), так і різних суб'єктів ринку, бо банк – це, насамперед, установа, в якій акумульовані фінансові ресурси різних суб'єктів господарювання. Тож прояви невизначеності у конкурентній боротьбі між різними гравцями ринку (в тому числі й такими, як держава, зовнішнє середовище) й спричиняють вплив на сталість руху фінансових потоків, що відбивається на статичній їх характеристиці – обсягах фінансових ресурсів, акумульованих у банку. При цьому доречність введення потокового визначення впливу ризику на сталість банківської діяльності пов'язана з тим, що на основі потокового підходу найбільш повно можна описати сутність процесів, які відбуваються як у банківському секторі, так і в економіці країни, регіону в цілому.

Таким чином, можна говорити про те, що банківські ризики відображають невизначеність, пов'язану з проявом конкурентної боротьби як між банками, так і між іншими учасниками ринку, що відбивається на сталості руху фінансових потоків та зміні обсягів фінансових ресурсів банку. Новизна наведеного узагальнення полягає в тому, що трактування невизначеності, проявом чого і є ризики, пояснюється з єдиних позицій – веденням конкурентної боротьби. Узагальнюючий характер носить й об'єкт прояву банківських ризиків – сталість руху фінансових потоків банку та зміна обсягу його ресурсів. Об'єкти ж прояву банківських ризиків підкреслюють, переважно, фінансовий аспект різновидів такого ризику.

Узагальнене подання банківських ризиків також вимагає більш ретельного аналізу їх з погляду визначення спільних рис у поданні їх окремих визначень. Виходячи з того, що найбільш суттєвим та поширеним серед банківських ризиків різні дослідники виділяють кредитний ризик, звернемо увагу саме на цей різновид ризику. Підсиленням важливості розгляду, насамперед, кредитного ризику в структурі банківських ризиків є те, що цей ризик провокує появу досить значної питомої ваги корелятивних ризиків, тобто ризиків, які є наслідком негативної дії ризик-подій у сфері, пов'язаній із наданням та обслуговуванням кредитних ресурсів. Зокрема, це може бути

ризик ліквідності, ризик платоспроможності тощо.

З огляду на вищезазначене слід звернути увагу на певну множинність кредитних ризиків банків, які загалом поділяються на: прямий та умовний ризик кредитування; ризик неліквідності застави кредиту; ризик сторони угоди; портфельний ризик: внутрішній та ризик концентрації; ризик форс-мажорних обставин тощо. Серед такого угруповання кредитних ризиків окремо слід виділити також ризики, які пов'язані із переорієнтацією економіки та зменшенням попиту на продукцію певної галузі або, наприклад, ризики, які обумовлені змінами в економічній системі, що можуть здійснити негативний вплив на фінансовий стан позичальника. Тобто такі ризики, що взаємозалежні з кредитною діяльністю банків, можна визначити як споріднені або взаємопов'язані кредитні ризики. На відміну, наприклад, від прямого ризику кредитування, який слід розглядати як ризик безпосередньої дії, дія споріднених ризиків є опосередкованою.

Однак, незважаючи на це, в цілому поняття “кредитний ризик” банку ототожнюється із ризиком неповернення позичальником основного тіла кредиту та процентів по ньому. Проте варто враховувати, що виникнення будь-якого ризику в цілому обумовлено низкою факторних умов так званих ризикоутворюючих факторів. Серед таких факторів доцільно виділити:

- людський фактор, який має прояв під час надання позики;
- зміну макроекономічних характеристик розвитку країни, наприклад, під впливом кон'юнктурних змін зовнішнього середовища або інфляційних процесів;
- введення нової законодавчої бази, що було досить характерним на початкових етапах розвитку вітчизняної банківської діяльності в умовах ринку;
- системні зміни у діяльності позичальника;
- виробничі ризики потенційних позичальників;
- зміну рівня платоспроможності населення тощо.

Деякі з зазначених факторів є унікальними з погляду окремого різновиду ризиків, інші є інтегральними та спричиняють виникнення певної множини ризиків. Тож відповідно до цього не може бути досить простим і одностайним визначення поняття “кредитний ризик”.

Наведене, насамперед, свідчить про неоднорідність кредитного ризику як

економічного явища та присутності тісного взаємозв'язку між його окремими складовими. Тобто загальний розгляд окремих теоретичних узагальнень сутності та змісту різновидів поняття “кредитний ризик” дозволяє визначити структурованість такої дефініції, яка визначається, передусім, з погляду індивідуального та портфельного кредитного ризику.

У підсумку означене вище дозволяє висловити зауваження, на яке треба звернути увагу при розгляді сутності та змісту поняття “кредитний ризик”: побудова системи класифікації ризиків та, зокрема кредитного ризику, є досить складним питанням внаслідок того, що, як вказує й Н. Ю. Подольчак, неможливо провести чітку межу між різноманітними різновидами ризиків [13], що і спричиняє виникнення ефекту корелятивності ризиків. На підтвердження зазначеного можна також навести результати дослідження Д. О. Наумова, який зазначає, що у міжнародній практиці ризики, як правило, взагалі розподіляються на фінансові та нефінансові [11].

Відповідно до зробленого зауваження доцільно визначити, що структурування та наведення класифікаційної системи кредитного ризику варто робити не лише з погляду окремих його класифікаційних ознак, а й з урахуванням рівнів виникнення або впливу різновидів такого ризику, беручи до уваги їх взаємозалежність та корелятивність. На підставі цього положення та відповідно до наведеного вище систему класифікації кредитного ризику можна уявити як багаторівневу (рис. 2, запропоновано автором).

Перший з таких рівнів може розділити кредитний ризик за джерелом його виникнення на внутрішній та зовнішній. Внутрішній кредитний ризик доцільно пов'язати з ризиками, що настають унаслідок помилкового прийняття рішення щодо надання позики (наприклад, це може бути ризик неліквідності застави кредиту). Зовнішні кредитні ризики можна трактувати як ризики зміни фінансового становища позичальника, внаслідок чого він не в змозі повернути отриману позику (зокрема це також може бути ризик забезпечення кредиту).

Другий рівень визначення системи класифікації кредитного ризику може бути пов'язаний із суто фінансовою складовою кредитного ризику (ризик неповернення тіла кредиту, ризик несвоєчасної сплати відсотків, ризик структури капіталу тощо) та управлінською складовою (зокрема операційними ризиками).

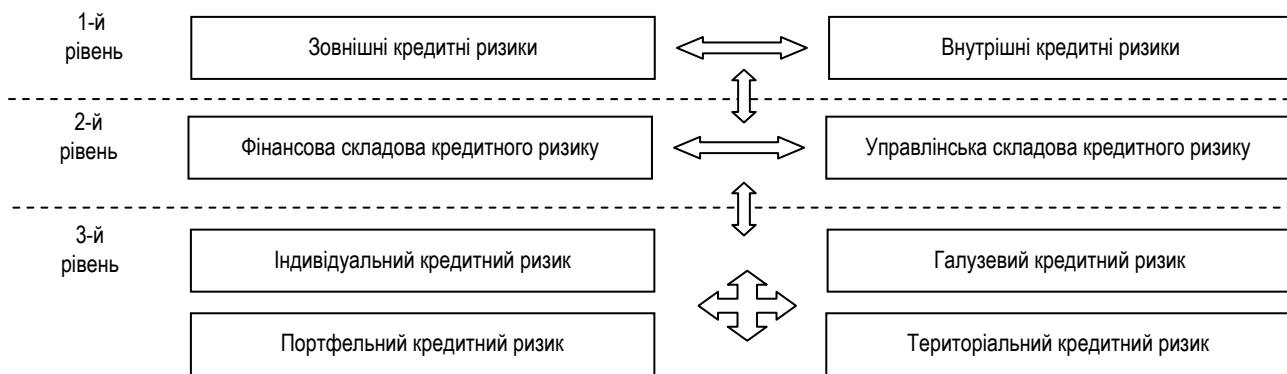

Рис. 2. Класифікація кредитного ризику як багаторівнева система окремих його різновидів

Третій рівень визначення системи класифікації кредитного ризику доцільно узагальнити з погляду фактора множинності дії цього ризику та розглядати на цьому рівні: індивідуальний кредитний ризик, портфельний кредитний ризик або ризики в розрізі окремої групи позичальників (наприклад, юридичних та фізичних осіб, окремої галузі економіки, за територіальним принципом тощо). Запропонований принцип побудови системи класифікації кредитного ризику дозволяє не лише відобразити множинність різновидів таких ризиків, а й позначити напрямки їх взаємозалежності та корелятивності, підкреслюючи цим рівні протидії щодо виникнення таких ризиків. Разом з цим слід відмітити, що відображення конкретних зв'язків між ризиками окремих рівнів можливе лише на основі чіткої постановки задачі, яка потребує свого розв'язання.

Таким чином, запропонований принцип побудови системи класифікації кредитного ризику є більш якісним узагальненням складності поставленого питання та напрямком його розв'язання.

Висновки. Отже, в роботі узагальнено визначення поняття “банківський ризик”, яке дозволило обґрунтувати твердження, що банківські ризики відображають невизначеність, пов'язану з проявом конкурентної боротьби як між банками, так і між іншими учасниками ринку, що відбивається на сталості руху фінансових потоків та зміні обсягів фінансових ресурсів банку. Разом з цим запропоновано підхід до побудови класифікаційної структури різновидів кредитного ризику, основу чого складає багаторівневе структурування такого ризику. Також визначено, що наведене подання класифікаційної структури кредитного ризику сприятиме з'ясуванню механізму розповсюдження впливу кредитного ризику на діяльність банку в цілому та визначенню засад щодо попередження виникнення небажаних ризик-подій у такому випадку, а відтак дасть змогу досягти сталості у відповідному процесі управління. Саме це і може бути визначено як напрямок подальших досліджень.

Список літератури

1. Блудова Т. До питання управління відсотковим ризиком / Т. Блудова, П. Гармидаров // Вісник НБУ. – 2004. – № 10. – С. 34–35.
2. Бондаренко Л. А. Ризик-менеджмент кредитної діяльності комерційного банку : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / Л. А. Бондаренко. – К. : КНЕУ, 2007. – 23 с.
3. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К. : Видавничий центр “Академія”, 2001. – 320 с.
4. Васюренко О. В. Менеджмент кредитних операцій у комерційних банках / О. В. Васюренко. – Харків : РВП “Оригінал”, 1998. – 72 с.
5. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
6. Граділь А. І. Фінансові ризики у банківській діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.04.01 “Фінанси, грошовий обіг і кредит” / А. І. Граділь. – Харків : ХНУ, 2006. – 20 с.

7. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волооко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2003. – 734 с.
8. Маршалл А. Принципы экономической науки [В 3 т.] / А. Маршалл. – М. : Прогресс, 1993. – 1078 с.
9. Милль Дж. С. Основы политической экономии с некоторыми приложениями к социальной философии / Дж. С. Милль – М. : ЭКСМО, 2007. – 1040 с.
10. Найт Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль / Ф. Х. Найт. – М. : Дело. – 2003. – 360 с.
11. Наумов Д. О. Класифікація ризиків у міжнародній практиці / Д. О. Наумов // Економіка та держава. – 2007. – № 1. – С. 38–40.
12. Пигу А. Экономическая теория благосостояния / А. Пигу. – М. : Прогресс, 1985. – 968 с.
13. Подольчак Н. Ю. Класифікація ризиків та методи їх зниження / Н. Ю. Подольчак // Вісник Національного університету “Львів. політехніка”. – 2002. – № 457. – С. 23–32.
14. Прасолова С. Проблеми оцінки та управління процентним ризиком комерційних банків: актуальні аспекти / С. Прасолова // Вісник НБУ. – 2007. – № 9. – С. 36–39.
15. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли / Б. Селигмен. – М., 1968. – 600 с.
16. Словник термінів і понять, що вживаються у чинних нормативно-правових актах України / упорядники: О. В. Рогачова, К. С. Винокуров, Ю. І. Крусъ та ін. – К. : Оріони, 1999. – 502 с.
17. Уваров К. В. Управління валютним ризиком у банках України : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. к.е.н. : спец. 08.00.08 “Гроші, фінанси і кредит” / К. В. Уваров. – К. : КНЕУ, 2007. – 19 с.
18. Фастовець М. Проблемні аспекти ризиковості кредитування малого бізнесу в Україні / М. Фастовець // Вісник НБУ. – 2007. – № 2. – С. 38–45.
19. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бейли. – М. : ИНФРА-М, 1999. – 1028 с.
20. Markowitz Harry M. Portfolio Selection // Journal of Finance. – 1952. – Vol. 7. – № 1 (March). – P. 77–91.

Summary

Connection is considered in determinations of category “risk” and concept “bank risk”. Clarification of concept is resulted “bank risk”. Meaningfulness of credit risk is considered in the system of bank risks. The system of credit risk’s classification has been generalized.

Отримано 15.09.2008